
Arbeidshansker

REDAKSJONELT

GISLERUD G

CLAUSSEN B

Forekomsten av lateksallergi blant barn med myelomeningocele tyder på at over halvparten av oss har anlegg for slikallergi (1). Med økende bruk av gummiprodukter kan dette bety at lateksallergi blir et virkelig stort problem.

Ved sykehus er problemet allerede stort, dels fordi prevalensen av lateksallergi blant hanskebrukere nå er på om lag 7%, dels fordi smitteprofylakse er vanskelig også med latekshansker, slik Schlichting & Andersen viser (2). Deres opplysninger om livstidsrisiko for viral smitte blant operatører er skremmende.

Litteraturstudien til Klingenberg, Forsdahl & Bolle (1) viser at et så potent allergen som lateks bør brukes minst mulig. Atopikere må unngå stoffet.

Barn har særlig lett for å utvikle latekssensibilisering og bør ikke ha mer nærkontakt med lateks enn høyst nødvendig. Pleiepasientene blant barna skal ikke bruke lateks. Også andre varige pleiepasienter bør være forsiktige med dette allergenet.

Den viktigste latekseksposeringen av helsepersonell er arbeidshansker, som er brukt i tiltakende grad i de senere år. Hvis ikke noe gjøres, må vi regne med en drastisk økning av lateksallergi i denne gruppen, mest eksemper, men også systemreaksjoner, som kan være fatale. Problemet er å finne hansker som kan konkurrere i anvendbarhet og pris.

Alternativet er plasthansker, som nå er tilgjengelig for nesten alle typer arbeid (3). Blant en rekke plaststoffer er det polyvinylklorid (vanligvis kalt PVC eller vinyl) som dominerer (4). Bare til helsearbeid ble det i 1993 solgt 736 millioner par vinylhansker, et tall man regner med vil stige til 941 millioner ved århundreskiftet.

Problemene med vinylhansker er for det første at de er stivere enn latekshansker. De sprekker lettere. Undergrovarbeid kan varigheten bli for kort. I vanlig helsearbeid fungerer de bra, men til kirurgenes finarbeid er de ikke brukbare.

For det annet er det rapportert om noen få tilfeller av allergi (4). Kommer det vinylhansker av dårlig kvalitet på markedet, kan problemet øke, for det er unødvendige rester av monomerene fra plastfremstillingen som er høyallergene(5). Allergi mot plasthansker er en utfordring. Det finnes mange typer hansker, både av plast og av syntetisk gummi, og leverandørene er for øyeblikket ivrige etter å skaffe de rette.

For helsepersonell er den beste hansken i dag av termoplastiske elastomerer (elastyren eller tactylon). Dette er spesielle plaststoffer med samme mykhet som lateks og med større mekanisk styrke (6). Derfor er det å håpe at disse hanskene kan redusere viral smitte blant operatører. Om én elastyrenhanske er tryggere enn to latekshansker (2), vet vi ikke, men den er dyrere.

Prisen for operasjonshansker av elastomerer er om lag tre ganger høyere enn for latekshansker. Likevel bør alle operatører tilbys slike hansker.

Arbeidshansker av vinyl og elastomerer kan brukes til nesten alt arbeid. Unntakene er lengre tids omgang med løsemidler og med enkelte organiske syrer, aldehyder, aminer og amider.

Enkelte yrkesgrupper kan dermed være henvist til hansker av syntetisk gummi, særlig innen kjemisk industri, arbeid med biler og jordbruksarbeid. Dette gjelder også bruk av limstoff i ortopedisk og odontologisk arbeid. Å gi råd om dette krever spesialkunnskaper, og slik informasjon bør leverandører av arbeidshansker kunne skaffe.

Husholdningshansker av vinyl er foreløpig tilgjengelig bare fra apotek. Rikshospitalets hudavdeling anbefaler disse til pasienter med "husmoreksem" (Joar Austad, personlig meddelelse).

I dagligvareforretningene kan vi gjerne velge mellom hansker av lateks og hansker av syntetisk gummi, begge utendeklarering.

Syntetisk gummi (nitril, butyl, neopren og andre) gir sterke og motstandsdyktige hansker som anvendes innen mange yrker. De kan brukes av dem som er allergiske mot proteinene i lateks (1). For de få som ikke tåler et av de om lag 20 tilsetningsstoffene, er situasjonen mer uklar, for disse stoffene kan være felles for de to gummitypene.

Ofte er vinylhansker en grei løsning, men for dem som er avhengige av gummihansker, må testing gjennomføres. Da er det gjerne mulig å finne hansker som ikke inneholder det aktuelle allergenet.

Såkalte hypoallergiske latekshansker kan ikke brukes av lateksallergikere, men bidrar antakelig til å redusere sensibiliseringen av vanlige brukere. De skal inneholde lite protein og få tilsetningsstoffer. Overflaten skal være preparert for å binde lateksproteinene. Denne overflaten gjør det også lettere å få på seg hansker uten pudder, hvilket er et viktig poeng, for pudrede arbeidshansker bør brukes minst mulig (1).

Det siste ordet er ikke sagt om arbeidshansker og allergi. Produsentene forsøker å vaske ut mest mulig av proteinene i lateksen.

Færre og mindre allergene tilsetningsstoffer brukes i både lateks og i syntetisk gummi. På den annen side kan det komme overraskelser når det gjelder allergiske reaksjoner på vinylhansker.

Slik den vitenskapelige dokumentasjonen står i dag, er våre råd: Bruk plasthansker så langt det er mulig, ellershansker av syntetisk gummi. Ved problemer, spør leverandøren.

Gunhild Gislerud
Björgulf Claussen

LITTERATUR

1. Klingenberg C, Forsdahl BA, Bolle R. Lateksallergi. Tidsskr Nor Lægeforen 1998; 118: 378-81.
2. Schlichting E, Andersen BM. Smitteprofylakse for kirurger. Tidsskr Nor Lægeforen 1998; 118: 416-8.
3. Turjanmaa K. Update on occupational natural rubber latex allergy. Dermatol Clin 1994; 12: 561-7.
4. Marks JG, DeLeo VA. Contact and occupational dermatology. St. Louis: Mosby, 1997.
5. Fisher AA. Standard and special tests for the barrier integrity of medical gloves. Part 1: The use and abuse of vinyl gloves by health care workers allergic to latex. Cutis 1997; 59: 61-2.
6. Hamann CP, Nelson JR. Permeability of latex and thermoplastic elastomer gloves to the bacteriophage phi X174. Am J Infect Control 1993; 21: 289-96.

Publisert: 30. januar 1998. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 15. februar 2026.